

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ ĐẠO ĐỨC VÀ VIỆC XÂY DỰNG CHÍNH PHỦ KIẾN TẠO, LIÊM KHIẾT, PHỤC VỤ

HO CHI MINH THOUGHT ON ETHICS AND BUILDING A GOVERNMENT OF TECTONICS, INTEGRITY AND SERVICE FOR THE PEOPLE

NGUYỄN XUÂN TẾ^(*)

TÓM TẮT: Tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức là một bộ phận đặc biệt quan trọng trong hệ thống tư tưởng Hồ Chí Minh - nền tảng lý luận của Đảng ta. Đó cũng chính là cơ sở để xây dựng Chính phủ kiến tạo, liêm khiết, phục vụ. Bài viết trình bày một số luận điểm quan trọng về chủ đề này.

Từ khóa: tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức; Chính phủ kiến tạo, liêm khiết, phục vụ; cần kiệm, liêm chính, chí công, vô tư.

ABSTRACT: Ho Chi Minh Thought on ethics is a significant part of Ho Chi Minh's ideology - theoretical foundation of our Party. It is also the basis for building a tectonic and upright government. The paper presents some important points about this topic.

Key words: Ho Chi Minh thought on ethics; tectonic Government, upright, industriousness; thrift, integrity, honesty, justice.

1. TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ ĐẠO ĐỨC CẦN KIỆM, LIÊM CHÍNH, CHÍ CÔNG, VÔ TƯ

Hồ Chí Minh luôn xác định đạo đức, phẩm chất là gốc, là nền tảng. Đạo đức giúp con người luôn giữ được nhân cách, bản lĩnh làm người trong mọi hoàn cảnh, không dễ bị thay đổi trước những xoay vần, biến thiên của thời cuộc: giàu sang không thể quyền rũ, nghèo khó không thể chuyển lay, uy vũ không thể khuất phục [6, tr. 50].

Trong tác phẩm *Đường cách mệnh*, Hồ Chí Minh đã nêu 23 điểm thuộc “*tư cách một người cách mệnh*”, trong đó chủ yếu là các tiêu chuẩn về đạo đức, thể hiện chủ yếu trong ba mối quan hệ: với mình, với người

và với việc. Người viết: “*Làm cách mạng để cải tạo xã hội cũ thành xã hội mới là một sự nghiệp rất vẻ vang, nhưng nó cũng là một nhiệm vụ rất nặng nề, một cuộc đấu tranh rất phức tạp, lâu dài, gian khổ. Sức có mạnh mới gánh được nặng và đi được xa. Người cách mạng phải có đạo đức cách mạng làm nền tảng, mới hoàn thành được nhiệm vụ cách mạng vẻ vang*” [7, tr. 601]. Người viết tiếp: “*Có đạo đức cách mạng thì khi gặp khó khăn, gian khổ, thất bại, cũng không sợ sệt, rụt rè, lùi bước*” [7, tr. 602]; “*Khi gặp thuận lợi và thành công cũng vẫn giữ vững tinh thần gian khổ, chất phác, khiêm tốn*”; “*lo trước thiên hạ, vui sau thiên hạ*”; lo hoàn thành nhiệm vụ cho

^(*) PGS.TS. Tổng Biên tập Tạp chí Khoa học, nguyenxuante@yahoo.com
Mã số: TCKH11-23-2018

tốt chứ không kèn cựa về mặt hưởng thụ; không công thần, không quan liêu, không kiêu ngạo, không hủ hóa.

Đối với Đảng, tổ chức tiên phong chiến đấu của giai cấp công nhân, nhân dân lao động và của cả dân tộc Việt Nam, Hồ Chí Minh yêu cầu phải xây dựng Đảng ta thật trong sạch, Đảng phải *“là đạo đức, là văn minh”*. Người thường nhắc lại ý của V.I. Lê-nin: Đảng Cộng sản phải tiêu biểu cho trí tuệ, danh dự, lương tâm của dân tộc và thời đại. Đặc biệt, khi Đảng đã trở thành Đảng cầm quyền, trong bản *Di chúc* bất hủ, Hồ Chí Minh ân cần căn dặn: *“Đảng ta là một Đảng cầm quyền. Mỗi đảng viên và cán bộ phải thật sự thấm nhuần đạo đức cách mạng, thật sự cần kiệm liêm chính, chí công vô tư”* [8, tr. 622].

Cần, kiệm, liêm, chính, chí công, vô tư là nền tảng của đời sống mới, là phẩm chất trung tâm của đạo đức cách mạng trong tư tưởng đạo đức của Hồ Chí Minh [2, tr. 75]. Theo Hồ Chí Minh, cần, kiệm, liêm, chính là bốn đức tính của con người, như trời có bốn mùa, đất có bốn phương. Chí công, vô tư là đặt lợi ích của Tổ quốc, của nhân dân lên trên hết, trước hết. Phải trọng lợi ích của cách mạng hơn tính mệnh của mình. Phải hy sinh lợi ích của mình cho Đảng; việc của cá nhân và lợi ích của cá nhân để lại sau. Theo Người, chí công, vô tư là đạo đức cao nhất.

Muốn chí công, vô tư thì phải chiến thắng được chủ nghĩa cá nhân. Bởi vậy, Hồ Chí Minh coi đây là chuẩn mực của người lãnh đạo, người *“giữ cán cân công lý”*. Không được vì lòng riêng mà chà đạp lên pháp luật.

Cần, kiệm, liêm, chính có quan hệ chặt chẽ với nhau và với chí công, vô tư. Cần,

kiệm, liêm, chính sẽ dẫn đến chí công, vô tư. Ngược lại, đã chí công, vô tư, một lòng vì nước, vì dân, vì Đảng thì nhất định sẽ thực hiện được cần, kiệm, liêm, chính.

Hồ Chí Minh là tấm gương người sáng về thực hành cần, kiệm, liêm, chính, chí công, vô tư. Ở Hồ Chí Minh những phẩm chất cao quý này đã trở thành nếp sống, sinh hoạt, giá trị văn hóa, triết lý nhân sinh, biểu trưng của cách sống văn minh, hiện đại, giá trị tinh thần nhân văn cao cả trong thế giới còn biết bao khó khăn, vật lộn để sinh tồn và phát triển.

Thấm nhuần tư tưởng đạo đức cần, kiệm, liêm, chính, chí công, vô tư của Hồ Chí Minh là một nhiệm vụ quan trọng và hết sức cấp bách. Đại hội đại biểu toàn quốc của Đảng lần thứ XII (tháng 01 năm 2016) đã nhấn mạnh chủ trương: *“Tiếp tục đổi mới phương thức lãnh đạo trong hệ thống tổ chức của Đảng; đổi mới phương pháp, phong cách, lề lối làm việc của các cơ quan lãnh đạo của Đảng từ Trung ương tới cơ sở, xây dựng phong cách làm việc khoa học, tập thể, dân chủ, gần dân, trọng dân, vì dân, bám sát thực tiễn, nói đi đôi với làm”* [4, tr. 216]. Đây chính là điều cốt tử để thực hiện thắng lợi nhiệm vụ tiếp tục đổi mới phương thức lãnh đạo của Đảng, xây dựng tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả.

2. XÂY DỰNG CHÍNH PHỦ KIẾN TẠO, LIÊM KHIẾT, PHỤC VỤ THEO TƯ TƯỞNG ĐẠO ĐỨC HỒ CHÍ MINH

Ngay sau khi chính quyền nhân dân vừa được thành lập năm 1945, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã kêu gọi nhân dân hãy tham gia giám sát công việc của Chính phủ. Người viết: *“Từ ngày thành lập Chính phủ, trong*

nhân viên còn có nhiều khuyết điểm. Có người làm quan cách mạng chợ đen, chợ đỏ mưu vinh thân phì gia,... Xin đồng bào hãy phê bình, giám sát công việc của Chính phủ”, đề xuất để Chính phủ xử lý.

Hồ Chí Minh đã ân cần căn dặn: Để Nhà nước thật sự là của dân, xứng đáng là người đại biểu của dân thì Nhà nước phải thường xuyên thực hiện phê bình, lấy ý kiến dân tín nhiệm hay không tín nhiệm, khen chê rõ ràng. Song chúng ta cần thành thật nhận rằng, nhiều năm qua chúng ta thực hiện chưa tốt việc bãi miễn đại biểu, lấy ý kiến thường xuyên của các cử tri. Người còn chỉ rõ: “*Nếu Chính phủ làm hại dân, thì dân có quyền đuổi Chính phủ*” (1947), “*nhưng khi dân dùng dằng tỏ làm việc cho mình, thì phải giúp đỡ Chính phủ. Nếu Chính phủ sai thì phải phê bình, phê bình nhưng không phải là chửi*” [5, tr.60].

Suốt cuộc đời mình, từ khi thành lập Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa (1945) đến lúc ra đi vào cõi vĩnh hằng, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn luôn nhấn mạnh đến vấn đề đạo đức, coi đạo đức là cái gốc, xây dựng đội ngũ cán bộ công chức phải vừa hồng vừa chuyên.

Thuật ngữ chính phủ kiến tạo phát triển (developmental government), nhà nước kiến tạo phát triển (developmental state) lần đầu tiên được nhà nghiên cứu Chalmers Johnson đưa ra từ những năm 80 của thế kỷ trước, khi ông nghiên cứu về sự phát triển thần kỳ của Nhật Bản [10]. Khái niệm chính phủ kiến tạo dần trở nên phổ biến, được nhiều quốc gia nghiên cứu, áp dụng và đạt được những thành công nhất định. Mỗi quốc gia có cách hiểu, cách triển khai chính phủ kiến tạo khác nhau, nhưng

nhìn chung đều hướng đến sự phát triển bền vững, thịnh vượng, vì sự ấm no, giàu có hạnh phúc của nhân dân.

Ngày 18-11-2017 khi trả lời chất vấn trước Quốc hội, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc giải thích rõ về nội hàm của thuật ngữ chính phủ kiến tạo mà Thủ tướng và các thành viên Chính phủ thường sử dụng. Thủ tướng cho rằng: “*Chính phủ kiến tạo là như thế nào? Nội dung gì cần nhấn mạnh. Nội hàm Chính phủ kiến tạo trước hết là chủ động thiết kế chính sách pháp luật để nước ta phát triển. Đảng ta nói thể chế pháp luật là điểm nghẽn của sự phát triển thì phải chủ động tốt. Nhà nước không làm thay thị trường, nhân dân.*

Chính phủ kiến thiết được môi trường kinh doanh thuận lợi. Nâng cao chất lượng y tế, giáo dục phục vụ người dân. Chính phủ hành động là nói đi đôi với làm, đề cao trách nhiệm cá nhân, thiết lập kỷ cương, thay ngay cán bộ không đáp ứng yêu cầu. Cán bộ giao mãi không làm, chậm trễ để nhân dân chờ đợi thì kiến tạo cái gì?...” [11].

Phát biểu ấy của Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc khẳng định rõ hơn quyết tâm của Việt Nam trong việc xây dựng một Chính phủ kiến tạo, phát triển, hành động, phục vụ người dân, doanh nghiệp.

Tuy nhiên, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc vẫn luôn lo lắng, trăn trở về việc “trên nóng dưới lạnh”, còn một phận cán bộ xa dân, quan liêu những nhieu, hách dịch,... Rõ ràng yếu tố con người, yếu tố đội ngũ cán bộ công chức trong guồng máy Nhà nước là nhân tố quyết định. Có thẩm nhuần tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức, có xây dựng được đội ngũ cán bộ viên chức “vừa hồng vừa chuyên” thì mới có thể xây dựng thành công

Chính phủ kiến tạo, liêm khiết, phục vụ.

Để kết thúc bài viết này, chúng tôi xin trân trọng nhắc lại nhiệm vụ thứ 6, cũng là nhiệm vụ cực kỳ quan trọng mà Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã phát biểu tại Hội nghị trực tuyến cuối năm 2017 của Chính phủ với lãnh đạo các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương: *“Tiếp tục đẩy mạnh và làm tốt hơn nữa công tác xây dựng Đảng và hệ thống chính trị, đặc biệt là xây dựng Chính phủ, chính quyền các địa phương thật sự trong sạch, liêm chính, vững mạnh, hoạt động hiệu lực, hiệu quả. Trong hoạch định chính sách, chỉ đạo, điều hành, luôn chú ý cả hai mặt: Xử lý giải quyết vấn đề hiện tại, đồng thời tạo dựng môi trường và điều kiện để những năm tới phát triển nhanh hơn, bền vững hơn. Nghiêm túc thực hiện Nghị quyết Trung ương 4 khóa XII về việc ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”. Triển khai Nghị quyết Trung ương 6 khóa XII để tiếp tục đổi mới sắp xếp tổ chức bộ máy tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả; đổi mới hệ thống tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập. Làm tốt hơn nữa công tác cán bộ để lựa chọn bố trí những cán bộ thực sự có đức, có tài, liêm chính, tâm huyết, thật sự vì Đảng, vì dân vào các vị trí lãnh đạo của bộ máy nhà nước. Kiên quyết đấu tranh loại bỏ những người tham nhũng, hư hỏng; chống mọi biểu hiện chạy chức, chạy quyền, ưu ái tuyển dụng người thân, không đủ tiêu chuẩn. Phát huy dân chủ cơ sở, nâng cao ý thức trách nhiệm, tinh thần phục vụ nhân dân của cán bộ, công chức, viên chức. Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin, xây dựng Chính*

phủ điện tử. Siết chặt kỷ luật, kỷ cương hành chính, thường xuyên kiểm tra, đôn đốc, tạo chuyển biến mạnh mẽ trong thực thi công vụ; nâng cao đạo đức, văn hóa, tinh chuyên nghiệp của cán bộ, công chức, viên chức. Thực hiện nghiêm các quy định về thực hành tiết kiệm, chống lãng phí và tiếp công dân; rà soát, xử lý kịp thời, dứt điểm các khiếu nại, tố cáo, nhất là các vụ phức tạp, kéo dài. Tăng cường phòng, chống, phát hiện, xử lý nghiêm các vụ việc tham nhũng, tiêu cực, vi phạm pháp luật; đẩy nhanh tiến độ điều tra, truy tố, xét xử các vụ việc nghiêm trọng, xã hội quan tâm; thu hồi tối đa tài sản bị chiếm đoạt, thất thoát.

Thực hiện tốt những việc nêu trên sẽ không hề làm “chùn” sự chỉ đạo hay làm “chậm lại” sự phát triển, mà ngược lại, sẽ giúp làm trong sạch, tạo sức mạnh thật sự của bộ máy và đội ngũ, củng cố và tăng cường niềm tin của nhân dân, tạo động lực mới, khí thế mới để Chính phủ và chính quyền các địa phương lãnh đạo, chỉ đạo thực hiện thành công mọi nhiệm vụ” [3].

3. KẾT LUẬN

Tư tưởng Hồ Chí Minh là nền tảng lý luận của Đảng và Nhà nước ta, trong đó tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức có ý nghĩa đặc biệt quan trọng. Đó chính là tư tưởng cần kiệm, liêm chính, chí công, vô tư hết lòng hết sức phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân. Đó cũng chính là cơ sở xây dựng Chính phủ kiến tạo, liêm khiết, phục vụ. Bởi lẽ, mọi thành bại của cách mạng suy cho cùng là vấn đề con người, mà đạo đức chính là cái gốc của con người. Để xây dựng thành công Chính phủ kiến tạo, liêm khiết, phục vụ, nhân tố có ý nghĩa quyết định chính là xây dựng được đội ngũ cán

bộ công chức vừa có bản lĩnh cách mạng, vừa có trình độ chuyên môn cao, toàn tâm, toàn ý phục vụ lợi ích của đất nước, của nhân dân, thực hiện thắng lợi công cuộc đổi mới và hội nhập quốc tế sâu rộng hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Trí Anh (2018), *Kiến tạo để phát triển*, Hồ sơ sự kiện, chuyên san của *Tạp chí Cộng sản*, Số 371, ngày 25/3/2018.
- [2] Ban Tuyên giáo Trung ương (2016), *Những nội dung cơ bản của tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [3] Báo Sài Gòn Giải Phóng số ra ngày thứ 6, 29.12.2017.
- [4] Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Đại hội Đại biểu Toàn quốc lần thứ XII*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [5] Hồ Chí Minh (1995), *Toàn tập*, tập 5, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [6] Hồ Chí Minh (1995), *Toàn tập*, tập 7, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [7] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 11, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [8] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 15, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [9] *Tạp chí Cộng sản* (2018).
- [10] <https://vov.vn/chinh-tri/nghi-ve-chinh-phu-kien-tao-588903.vov>.
- [11] <https://vov.vn/chinh-tri/toan-canh-thu-tuong-nguyen-xuan-phuc-tra-loi-chat-van-truoc-quoc-hoi-697106.vov>.

Ngày nhận bài: 25-8-2018. Ngày biên tập xong: 05-9-2018. Duyệt đăng: 24-9-2018